

Założenia do Opisu Przedmiotu Zamówienia dla badania ewaluacyjnego Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji

Spis treści

Kontekst badania i uzasadnienie	2
Cele badania	3
Zakres badania.....	5
Zakres przedmiotowy	5
Zakres podmiotowy	5
Zakres czasowy	5
Zakres terytorialny	5
Pytania badawcze.....	6
Koncepcja realizacji oraz podstawowe założenia metodyczne badania	8
Produkty badania	9
Harmonogram badania	11
Wymagania dotyczące zespołu badawczego	11
Pozostałe informacje i wymogi	12
Finansowanie zamówienia i informacja o współfinansowaniu	12
Wymagania dotyczące współpracy z Wykonawcą	12
Wymagania dotyczące produktów badania	13
Wymagania w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	14
Informacje o zastosowaniu klauzul środowiskowych oraz niestosowaniu klauzul społecznych	14
Dostępne źródła informacji	15

Kontekst badania i uzasadnienie

Polska jest krajem, którego miks energetyczny w największym stopniu w skali całej UE opiera się na węglu (zarówno kamiennym, jak i brunatnym). Związane jest to zarówno z dużymi pokładami węgla kamiennego (głównie na Śląsku oraz w mniejszym stopniu w województwie lubelskim oraz zachodniej części województwa małopolskiego), a także węgla brunatnego (w zagłębiu bełchatowskim, w okolicach Zgorzelca oraz we wschodniej części Wielkopolski), jak i z silnie rozwiniętym przemysłem węglowym, który w wielu miejscach ma zasadniczy wpływ na funkcjonowanie lokalnych rynków pracy. Coraz bardziej ambitne cele polityki klimatycznej UE powodują jednak, że przed Polską pojawiają się coraz większe szanse, ale również zagrożenia rozwojowe. Wspomniane zagrożenia związane są m.in. z zapewnieniem bezpieczeństwa energetycznego w obliczu stopniowego wygaszania sektora górnictwa oraz kosztami społecznymi, które mogą pojawić się w wyniku redukcji zatrudnienia w tym sektorze oraz branży okołogórnicznej. To, jak te uwarunkowania przełożą się na faktyczny rozwój naszego kraju, zależy w dużej mierze od tego, jak Polska będzie potrafiła wykorzystać środki, które UE przeznacza na transformację energetyczną i ograniczenie jej negatywnych skutków.

Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie UE, który wyznacza cele i kierunki polityk unijnych jest Europejski Zielony Ład (EZŁ). Jest to nowa strategia na rzecz wzrostu, której celem jest przekształcenie UE w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto i w ramach której wzrost gospodarczy będzie oddzielony od wykorzystania zasobów naturalnych. Aby skuteczniej wdrażać strategię EZŁ, oprócz lepszego ukierunkowania dotychczas istniejących funduszy, Komisja Europejska ustanowiła nowy instrument – Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST).

FST skierowany jest do regionów, w których przewidziany jest proces odchodzenia od wydobycia i korzystania z węgla lub – jak w przypadku subregionu wałbrzyskiego – proces dekarbonizacji odbył się już wcześniej doprowadzając do degradacji społeczno-gospodarczej tego obszaru. Należy podkreślić, że środki FST przeznaczone mają być głównie na ograniczenie negatywnych skutków – przede wszystkim społeczno-gospodarczych – planowanej transformacji energetycznej.

FST to pierwszy z trzech filarów Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji (MST) i zarazem jedyny, który ma charakter wsparcia dotacyjnego. Pozostałe dwa: InvestEU oraz pożyczki Europejskiego Banku Inwestycyjnego mają charakter instrumentów zwrotnych i w przeciwieństwie do FST zarządzane są centralnie z poziomu Komisji Europejskiej.

Z uwagi na skalę wyzwań związanych z transformacją w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu, Polska otrzymała największą w UE alokację FST w wysokości 3,85 mld EUR, w tym:

- 1,685 mld euro pochodzące z Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2021-2027;
- 2,163 mld euro pochodzące z instrumentu The Next Generation EU, który stanowi dodatkowe wsparcie w perspektywie krótko- i średnioterminowej w związku z kryzysem wywołanym pandemią COVID-19.

Rozróżnienie tych dwóch źródeł jest istotne z uwagi na warunki wydatkowania środków. Te pochodzące z The Next Generation EU muszą zostać rozliczone do końca 2026 r., zaś środki z Wieloletnich Ram Finansowych wydatkowane będą do 2029 r. Alokacja FST została dodatkowo uzupełniona o 930 mln EUR wkładu krajowego, co powoduje, że łączna pula środków FST wynosi 4,78 mld EUR.

Środki FST wdrażane są w Polsce w całości poprzez programy regionalne. Warunkiem korzystania z FST było uprzednie przygotowanie przez samorządy regionalne terytorialnych planów sprawiedliwej transformacji (TPST), a następnie ich zaakceptowanie przez Komisję Europejską. Plany te określają planowane postępy w procesie dekarbonizacji, a także działania służące ograniczeniu negatywnych skutków transformacji w perspektywie do 2030 r. i są załącznikami do poszczególnych programów regionalnych. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej wspierało samorządy w procesie przygotowania TPST. Ostatecznie pod koniec 2022 r. Komisja Europejska zatwierdziła TPST dla pięciu polskich regionów:

- województwa dolnośląskiego – 582 mln EUR (TPST obejmuje zasięgiem subregion wałbrzyski, KE nie zaakceptowała przygotowanego równoległe TPST dla powiatu zgorzeleckiego);
- województwa łódzkiego – 370 mln EUR (TPST obejmuje zasięgiem części subregionów piotrkowskiego oraz sieradzkiego);
- województwa małopolskiego – 265 mln EUR (subregion oświęcimski);
- województwa śląskiego – 2,22 mld EUR (całe województwo z wyłączeniem subregionu częstochowskiego);
- województwa wielkopolskiego – 415 mln EUR (część subregionu konińskiego).

Mimo, że rozporządzenie ustanawiające FST przyjęte zostało 24 czerwca 2021 r., to samo wdrażanie środków FST rozpoczęło się dopiero w 2023 r., co związane było z długotrwałym procesem negocjacji Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, a następnie programów regionalnych, które przez Komisję Europejską zaakceptowane zostały dopiero w grudniu 2022 r.

Ponieważ FST jest nowym instrumentem, a Polska jest jego największym beneficjentem, istotne jest zbadanie czy przygotowany system instytucjonalny służący wdrożeniu FST został przygotowany optymalnie w stosunku do polskich uwarunkowań oraz wyzwań w zakresie prowadzenia procesu sprawiedliwej transformacji. W tym kontekście konieczne jest również przeprowadzenie oceny ram prawnych tworzonych przez regulacje unijne dot. procesu realizacji FST. Analiza tych dwóch kwestii powinna umożliwić sformułowanie rekomendacji ukierunkowanych na usprawnienie wdrażania w przyszłości analogicznych interwencji.

Abstrahując od ewaluacji ww. kwestii procesowych, zasadnym wydają się również przeprowadzenie krytycznej analizy wstępnych i przewidywanych efektów realizowanych interwencji FST. Wnioski z tego procesu będą istotnym wkładem w dyskusji na temat dalszych kierunków realizacji interwencji w ramach polityki spójności dot. m.in. obszaru energetyki i ochrony środowiska.

Zakres badania obejmie zarówno poziom unijny (regulacje prawne), poziom krajowy (analiza modelu wdrażania FST oraz mechanizmu koordynacji) oraz poziom regionalny (programowanie oraz wdrażanie FST).

Przypadająca na pierwszą połowę 2025 r. prezydencja Polski w Radzie UE będzie szansą, aby zaprezentować szerzej na forum UE polski punkt widzenia na przyszłość FST. Badanie ewaluacyjne dotyczące FST stanowić będzie istotny wkład w procesie budowy polskiego stanowiska opartego na podejściu evidence based policy.

Cele badania

Niniejsze badanie ewaluacyjne ma charakter ewaluacji on-going, tj. przeprowadzonej podczas realizacji interwencji publicznej.

Jego celem jest ocena trafności wskazań zawartych w dokumentach strategicznych i programowych, przygotowanego systemu wdrażania oraz dotychczasowego działania interwencji, w tym jej

wstępnych efektów. Mimo, że połowa 2024 r. będzie półmetkiem funkcjonowania obecnych wieloletnich ram finansowych UE na lata 2021-2027, to z uwagi na opóźnienia w przyjęciu Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, a w ślad za nią kolejnych programów (w tym wdrażających FST), nie można mówić o półmetku okresu wdrażania, gdyż jego realny start nastąpił dopiero w 2023 r., a zakończony zostanie w 2029 r., uwzględniając unijną zasadę wydatkowania i rozliczania środków „n+”.

Czas, jaki minął od przyjęcia rozporządzenia ustanawiającego FST oraz zaprogramowania interwencji i rozpoczęcia wdrażania środków FST, pozwala jednak na wyciągnięcie pierwszych wniosków. Te posłużyć mogą zarówno formułowaniu postulatów dotyczących kształtu FST w przyszłości, jak i usprawnieniom we wdrażaniu obecnych środków.

Mając na uwadze powyższe, celami niniejszego badania są:

- ocena trafności regulacji UE określających ramy organizacyjne w zakresie FST w kontekście zidentyfikowanych wyzwań w obszarze sprawiedliwej transformacji energetycznej i korespondujących z nimi celów funduszu,
- ocena trafności przyjętego sposobu implementacji FST w Polsce tj. modelu instytucjonalnego zakładającego pełną decentralizację funduszu i jego wdrażanie wyłącznie poprzez programy regionalne,
- ocena trafności TPST (w tym proponowanych kierunków działań oraz modelu wdrożeniowego) stanowiących załączniki do programów w kontekście celów FST oraz charakterystyki wyzwań w poszczególnych regionach wdrażających fundusz,
- ocena dotychczasowej oraz przewidywanej skuteczności wdrażania FST w Polsce w kontekście wyzwań związanych z transformacją w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu oraz ograniczeniem negatywnych skutków – przede wszystkim społeczno-gospodarczych – tego procesu.

Ocena regulacji dotyczyć będzie rozwiązań legislacyjnych na poziomie unijnym, w tym przede wszystkim rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1056 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji oraz innych aktów prawnych, takich jak m.in. rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające Platformę na rzecz technologii strategicznych dla Europy („STEP”), gdzie zawarto przepisy częściowo zmieniające sposób wdrażania FST. Ocena przyjętych rozwiązań legislacyjnych na poziomie UE będzie kluczowa dla formułowania postulatów dotyczących przyszłości FST w ramach kolejnych wieloletnich ram finansowych po 2027 r.

Poprzez ocenę sposobu implementacji rozumie się ocenę rozwiązań przyjętych w ramach systemu instytucjonalnego wdrażania FST. W ramach powyższego powinno nastąpić również porównanie z innymi możliwymi lub zastosowanymi rozwiązaniami w innych państwach członkowskich wdrażających fundusz. Kluczowa w tym kontekście będzie analiza na jakim poziomie zarządzania (krajowym, regionalnym lub hybrydowym łączącym oba poziomy) powinny być wydatkowane środki FST, uwzględniając cel funduszu oraz kompetencje poszczególnych instytucji.

Ocena trafności programowania interwencji FST w ramach TPST w poszczególnych regionach pozwoli na porównanie rozwiązań zastosowanych przez poszczególne samorzady w odniesieniu do celów funduszu, z uwzględnieniem uwarunkowań charakterystycznych dla każdego z regionów. Takie badanie pozwoli na identyfikację dobrych praktyk lub rozwiązań, które okazały się nieefektywne.

Poprzez ocenę dotychczasowej oraz przewidywanej skuteczności wdrażania funduszu rozumie się zarówno ustalenie i ocenę pierwszych widocznych efektów prowadzonej interwencji, jak i oszacowanie oraz ocenę przyszłych efektów zrealizowanych działań. Dodatkowo ocena skuteczności wdrażania odnosić będzie się do działań związanych z zarządzaniem FST na poziomie Instytucji Zarządzających oraz komitetów monitorujących programy wdrażające FST, które to nastąpiły po zatwierdzeniu programów oraz TPST. Badanie w tym zakresie powinno umożliwić ocenę, na ile przyjęte rozwiązania na etapie wdrażania (np. kryteria wyboru projektów) pozwalają na, z jednej strony, szybkie, a z drugiej strony, zgodne z celami wdrażanie środków FST. O ile bowiem celowość wydatków stanowić powinna sedno badania, to należy również uwzględnić kontekst związany z presją czasową wynikającą z opóźnień w przyjęciu programów oraz zasad rozliczania środków pochodzących z The Next Generation EU.

Zakres badania

Zakres przedmiotowy

Badanie dotyczyć będzie oceny regulacji prawnych w zakresie FST na poziomie UE. Ponadto badanie obejmie swoim zakresem model instytucjonalny wdrażania FST w Polsce oraz porównawczo w wybranych innych państwach. W tym kontekście badanie dotyczyć będzie dokumentów programowych i procedur kształtujących realizację interwencji finansowanych ze środków FST. Kolejnym elementem będzie ocena pierwszych widocznych lub przewidywanych w przyszłości efektów dotychczasowego wdrażania funduszu.

Zakres podmiotowy

Badanie w zakresie podmiotowym obejmie instytucje oraz podmioty zaangażowane w proces programowania oraz wdrażania środków FST w Polsce, na poziomie Komisji Europejskiej oraz w wybranych Państwach Członkowskich UE. Dodatkowo badaniem powinny zostać objęte instytucje administracji rządowej posiadające kompetencje w zakresie polityki energetycznej.

Zakres czasowy

Niniejsze badanie obejmie lata 2021-2024 (w zakresie danych monitoringowych do czerwca 2024), tj. dotychczasowy okres realizacji wieloletnich ram finansowych na lata 2021-2027 (ewaluacja on-going). Wypracowane w ramach badania rekomendacje odnosić się będą natomiast zarówno do usprawnień wdrażania FST w bieżącej perspektywie finansowej 2021-2027, jak i formułowania postulatów zmian FST w ramach kolejnych wieloletnich ram finansowych po 2027 r.

Zakres terytorialny

Badanie w aspekcie terytorialnym będzie się koncentrować przede wszystkim na wdrażaniu środków FST w Polsce. Zakres terytorialny badania będzie więc uwarunkowany zasięgiem oddziaływania FST i obejmie następujące obszary (podregiony według klasyfikacji UE NUTS3):

- województwo śląskie – całe województwo z wyłączeniem podregionu częstochowskiego;
- województwo dolnośląskie – podregion wałbrzyski;
- województwo wielkopolskie – część podregionu konińskiego obejmująca miasto Konin oraz powiat koniński, kolski, słupecki i turecki;
- województwo małopolskie – podregion oświęcimski;
- województwo łódzkie – części podregionów piotrkowskiego oraz sieradzkiego obejmujące następujące gminy: Bełchatów, Drużbice, Kleszczów, Kluki, Rusiec, Szczerców, Zelów, Działoszyn, Kiełczygłów, Nowa Brzeźnica, Pajęczno, Rząśnia, Siemkowice, Strzelce Wielkie, Sulmierzyce, Gorzkowice, Rozprza, Wola Krzysztoporska, Dobryczyce, Gomunice, Kamieńsk,

Lgota Wielka, Ładzice, Radomsko, Czarnożyły, Konopnica, Osjaków, Ostrówek, Wieluń, Wierzchlas, Widawa, Złoczew i miasta: Piotrków Trybunalski, Radomsko, Bełchatów.

Dla celów porównawczych badanie obejmie również w ograniczonym zakresie (przede wszystkich w kontekście przyjętego modelu instytucjonalnego) wdrażanie FST w innych (co najmniej trzech) wybranych państwach członkowskich UE.

Pytania badawcze

- 1. Czy zakres tematyczny wsparcia został trafnie określony w rozporządzeniu ustanawiającym FST biorąc pod uwagę cele funduszu?**
- 2. Jakie ewentualne zmiany należałoby wprowadzić, aby zakres tematyczny bardziej trafnie odpowiadał celom funduszu?**

W przedmiotowym zakresie (pytania 1-2) ocenie powinny zostać poddane zarówno treść rozporządzenia ustanawiającego FST, jak i postulaty formułowane przez polskich interesariuszy i zgłaszane do Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej. Odpowiedź na to pytanie powinna również pomóc w wypracowaniu rekomendacji ewentualnych zmian zakresu tematycznego FST w kolejnych perspektywach polityki spójności korzystnych dla Polski, tzn. uwzględniających uwarunkowania i wyzwania polskiej transformacji energetycznej.

- 3. Czy przepisy dot. przygotowania TPST są trafne w kontekście zapewnienia skutecznej interwencji?**

W przedmiotowym zakresie ocenie powinny zostać poddane przede wszystkim wymogi dotyczące przygotowania terytorialnych planów sprawiedliwej transformacji (wzór TPST stanowi załącznik do rozporządzenia ustanawiającego FST), w tym m.in.:

- znaczące ograniczenia dot. liczby znaków możliwych do wykorzystania w poszczególnych sekcjach TPST, które mogą stanowić barierę w prawidłowym opisanu wyzwań oraz planowanej interwencji,
- konieczność wylistowania planowanych inwestycji produkcyjnych dla przedsiębiorstw innych niż MŚP oraz inwestycji w celu osiągnięcia redukcji emisji gazów cieplarnianych pochodzących z działań wymienionych w załączniku I do dyrektywy 2003/87/WE,
- adekwatność kwalifikowania do wsparcia FST obszarów na poziomie NUTS3 wg unijnej klasyfikacji terytorialnej, przy jednoczesnym uwzględnianiu maksymalnego poziomu dofinansowania w zależności od poziomu pkb per capita mierzonego dla regionów NUTS2.

- 4. Czy specyficzne warunki wdrażania FST względem pozostałych funduszy w ramach polityki spójności UE przyczyniają się korzystnie do osiągnięcia celów funduszu?**

W przedmiotowym zakresie należy zbadać czy, uwzględniając specyficzne cele FST oraz wyzwania stojące przed państwami członkowskimi w zakresie ich realizacji, zasadne jest ustanawianie odrębnych zasad wdrażania FST względem pozostałych funduszy w ramach polityki spójności UE (np. możliwość stosowania dotacji tam, gdzie w ramach EFRR przewiduje się wyłącznie instrumenty finansowe; możliwość łączenia w większym stopniu niż w przypadku pozostałych funduszy interwencji w zakresie „twardej infrastruktury” z działaniami o charakterze „miękkim” ukierunkowanymi na rozwój kapitału ludzkiego). Odpowiedź na to pytanie będzie istotna w kontekście formułowania rekomendacji dot. przyszłości interwencji w zakresie transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu i decyzji czy warto, aby interwencja ta była

realizowana w ramach odrębnego funduszu czy należy włączyć ją do „klasycznej polityki spójności UE”.

- 5. Jakie bariery zidentyfikowano na dotychczasowym etapie wdrażania FST?**
- 6. Jakie rozwiązania mogłyby się przyczynić do wyeliminowania tych barier?**
- 7. Czy nowoprzyjęte rozwiązania legislacyjne ustanawiające platformę STEP i zmieniające regulacje dotyczące FST są adekwatne w kontekście zwiększenia efektywności wdrażania tychże środków?**

W przedmiotowym zakresie (pytania 5-7) badanie powinno obejmować identyfikację trudności w dotychczasowym programowaniu i wdrażaniu FST oraz możliwych rozwiązań, w tym analizę, na ile nowowprowadzone rozwiązania dot. platformy STEP przyczynią się do wyeliminowania barier dotyczących wdrażania FST. Analiza powinna objąć zarówno kontekst wdrażania na poziomie ogólnoeuropejskim, jak i krajowym z uwzględnieniem charakterystyki polskiej transformacji.

- 8. Czy przyjęty w Polsce zdecentralizowany model wdrażania FST jest adekwatny do celów funduszu biorąc pod uwagę kompetencje instytucji na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym?**
- 9. Czy Polska powinna zaimplementować rozwiązania w tym zakresie stosowane w innych państwach wdrażających FST?**

W przedmiotowym zakresie (pytania 8-9) badanie powinno obejmować analizę porównawczą zastosowanego w Polsce zdecentralizowanego modelu wdrażania FST z alternatywnymi modelami scentralizowanym oraz hybrydowym, a także porównanie polskiego systemu wdrażania z systemami zastosowanymi w wybranych innych (co najmniej trzech) państwach wdrażających FST. W przypadku modeli zarządzania scentralizowanego oraz hybrydowego należy przeanalizować czy korzystniejsze byłoby ustanowienie odrębnego programu wdrażającego wyłącznie FST czy np. utworzenie osi FST w istniejących programach, takich jak FEnIKS czy FERS. Analiza porównawcza powinna uwzględniać m.in. kompetencje poszczególnych instytucji w zakresie związanym z prowadzeniem procesu sprawiedliwej transformacji czy też zdolności instytucjonalne w zakresie wdrażania środków UE. Analiza powinna obejmować również porównanie z innymi państwami, zwłaszcza tymi o zbliżonym ustroju.

- 10. Czy przyjęte mechanizmy koordynacji współpracy administracji rządowej oraz samorządów regionalnych zapewniają właściwe zabezpieczenie interesów obydwu stron w kontekście wdrażania FST?**
- 11. Jakie inne mechanizmy koordynacji mogłyby zapewnić właściwą współpracę instytucji poziomu krajowego oraz regionalnego?**

W przedmiotowym zakresie (pytania 10-11) badanie powinno obejmować analizę funkcjonujących mechanizmów koordynacji FST z poziomu krajowego, takich jak: funkcjonowanie Rady ds. Sprawiedliwej Transformacji oraz zapisy kontraktów programowych (zawieranych pomiędzy ministrem właściwym ds. rozwoju regionalnego oraz instytucjami zarządzającymi programami regionalnymi). Dodatkowo badanie w przedmiotowym zakresie powinno odpowiedzieć na pytanie jak powinna wyglądać współpraca instytucji na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym, aby zapewnić optymalne wdrażanie FST.

- 12. Na ile różniły się podejścia do przygotowania programów regionalnych oraz TPST w poszczególnych polskich regionach?**
- 13. Czy zidentyfikowane różnice w podejściu do programowania wynikały z charakterystyki uwarunkowań transformacji poszczególnych regionów czy z innych kwestii?**

14. Jak zidentyfikowane różnice w podejściu do programowania TPST przełożyły się na użyteczność rozwiązań oraz skuteczność wdrażania?

W przedmiotowym zakresie (pytania 12-14) badanie powinno skupić się na analizie porównawczej dotyczącej kwestii procesu przygotowania programów oraz TPST, w tym m.in. tego kto opracowywał projekt TPST (urząd marszałkowski bezpośrednio, inne jednostki podległe urzędowi marszałkowskiemu), jakie było zaangażowanie ekspertów zewnętrznych, jak wyglądał proces identyfikacji projektów, jaki był poziom partycypacji i włączania poszczególnych interesariuszy w proces programowania środków FST, a także porównaniu sposobu zaprogramowania środków na cele społeczne, gospodarcze, środowiskowe (proporcje przeznaczenia puli środków na odpowiednie kategorie interwencji) etc. Badanie powinno również odpowiedzieć na pytanie na ile różnice w programowaniu przyczyniły się do ułatwienia bądź utrudnienia wdrażania środków FST.

15. Na ile skutecznie polskie regiony radzą sobie z wydatkowaniem środków FST biorąc pod uwagę presję czasową z wydatkowaniem środków FST z The Next Generation EU?

W przedmiotowym zakresie badanie powinno skupić się na analizie porównawczej dotyczącej wdrażania środków FST tj. w ujęciu ilościowym na uruchomionych i zakończonych naborach, zakontraktowanych środkach etc. W ujęciu jakościowym analiza powinna skupić się na tym na ile środki FST przyczyniają się do realizacji zakładanych celów.

16. Jakie są rekomendacje dla kontynuacji FST lub inicjatywy analogicznej do FST w kolejnym okresie programowania UE tj. po 2027 r.?

W przedmiotowym zakresie badanie powinno skupić się na wypracowaniu zaleceń/rekomendacji dotyczących tego czy FST (lub inne, analogiczne narzędzie) powinno być kontynuowane w kolejnym okresie programowania środków UE, a jeśli tak to w jakim zakresie.

Koncepcja realizacji oraz podstawowe założenia metodyczne badania

Zaproponowana koncepcja, w tym techniki gromadzenia i analizy danych muszą umożliwić udzielenie odpowiedzi na wszystkie pytania badawcze. W celu realizacji badania Wykonawca powinien zastosować najbardziej odpowiedni zestaw metod i technik badawczych. W ramach ww. zestawu muszą znaleźć się przynajmniej wskazane poniżej metody badawcze:

- **analiza danych zastanych (desk research)** wraz z odniesieniem do jej wyników w treści raportu (przypisy do właściwych materiałów źródłowych). W zakresie analizy mają znaleźć się m.in.: unijne, krajowe oraz regionalne dokumenty strategiczne i programowe, europejskie i krajowe akty prawa lub projekty aktów prawa, dane ze sprawozdawczości (służące w szczególności analizie wskaźników programów realizowanych ze środków FST oraz analizie postępu finansowego i rzeczowego wsparcia), a także adekwatne analizy oraz badania społeczno-ekonomiczne i ewaluacyjne;
- **wywiady pogłębione z przedstawicielami (w formie spotkań online lub stacjonarnych):** Instytucji Zarządzających programami regionalnymi województw dolnośląskiego, łódzkiego, małopolskiego, śląskiego i wielkopolskiego; ministerstw funduszy i polityki regionalnej, klimatu i środowiska, aktywów państwowych, przemysłu; komitetów monitorujących programy regionalny wdrażające FST (przedstawiciele różnych grup interesariuszy: samorządów lokalnych, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych);

- **ankiety CAWI oraz CATI** z beneficjentami wsparcia FST w ramach pięciu programów regionalnych województw dolnośląskiego, łódzkiego, małopolskiego, śląskiego i wielkopolskiego;
- **studia przypadku** – Wykonawca dokona pogłębionej analizy wsparcia, tj. przynajmniej 16 studiów przypadku w ramach wszystkich pięciu przebadanych regionalnych programów wdrażających FST (z różnych województw) oraz z trzech regionów zagranicznych pod kątem znalezienia dobrych praktyk oraz wyciągnięcia wniosków z nieskutecznych praktyk – zarówno pod kątem rozwiązań instytucjonalnych (co najmniej 8 studiów przypadku), jak i na poziomie poszczególnych projektów wybranych do dofinansowania z FST (co najmniej 8 studiów przypadku);
- **panele eksperckie** - Wykonawca zorganizuje spotkania stacjonarne metodą warsztatową z najważniejszymi interesariuszami FST. Lista uczestników zostanie wypracowana w uzgodnieniu Zamawiającego z Wykonawcą. Zmiana formuły na spotkania online możliwa wyłącznie za zgodą Zamawiającego.

W ramach niniejszego badania zastosowane zostaną co najmniej następujące kryteria ewaluacyjne:

Kryterium trafności	Rozumiane jako ocena, w jakim stopniu programowane rozwiązania były adekwatne do zakładanych celów. Kryterium to znajdzie zastosowanie zarówno w odniesieniu do oceny trafności projektowanych regulacji na poziomie unijnym, jak i na poziomie programowania i wdrażania interwencji na poziomie regionalnym. Kryterium trafności stosowane będzie również w kontekście oceny wyboru modelu instytucjonalnego wdrażania FST w Polsce.
Kryterium skuteczności	Rozumiane jako ocena, na ile przyjęte rozwiązania przyczyniają się do skutecznej realizacji zakładanych celów. Skuteczność w kontekście realizacji interwencji z FST badana będzie w ujęciu ilościowym (tempo kontraktacji, wydatkowania środków oraz osiągania zakładanych wartości wskaźników postępu rzeczowego). Kryterium skuteczności stosowane będzie również w kontekście oceny wyboru modelu instytucjonalnego wdrażania FST w Polsce.
Kryterium wpływu	Rozumiane jako odpowiedź na pytanie w jaki sposób projekt realizowane ze środków FST przyczyniają się do ograniczenia negatywnych skutków (przede wszystkim społeczno-gospodarczych) transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.

Produkty badania

W wyniku realizacji badania ewaluacyjnego Wykonawca przygotuje następujące produkty:

- a) **raport metodyczny** – musi on przedstawiać opis metodyki badawczej, która zostanie zastosowana w ramach badania ewaluacyjnego oraz wstępne propozycje narzędzi badawczych i harmonogram realizacji badania ewaluacyjnego;
- b) **raport końcowy** – prezentujący wyniki badania:
  - spis treści;

- wyjaśnienia terminologii użytej w raporcie (słowniczek), spisu skrótów, tabel, wykresów, map itd. (każda forma wizualizacji musi posiadać tytuł, numerację oraz źródło opracowania);
- wprowadzenia (opisu celu i założeń badania ewaluacyjnego);
- wyników badania (wraz z ich analizą i interpretacją), w tym wyraźnego przedstawienia odpowiedzi na wszystkie sformułowane pytania ewaluacyjne;
- spójnych wniosków z badania, z uwzględnieniem specyfiki badanego obszaru i wynikających z nich rekomendacji;
- załączników:
  - streszczenie zastosowanej metodologii, wraz z opisem zastosowanych technik gromadzenia i analizy danych, umożliwiające odbiorcy identyfikację oraz zrozumienie zrealizowanych metod i założeń badawczych;
  - ewentualnych aneksów przedstawiających zestawienia analizowanych danych, wykresów i map (przedstawiających w formie graficznej wyniki najważniejszych analiz), treści zastosowanych narzędzi badawczych;
- bibliografii.

Treść raportu nie powinna zawierać więcej niż 100 stron obliczeniowych (1800 znaków ze spacjami, z wyłączeniem aneksów). Raport powinien zostać przygotowany w wersji polskiej oraz angielskiej.

Oprócz powyższych, Wykonawca przygotowuje dodatkowo następujące produkty:

- streszczenie raportu końcowego w wersji polskiej oraz angielskiej** – streszczenie ma zawierać informacje nt. celu i zakresu badania, najważniejszych wyników badania i wniosków oraz być sformułowane w sposób zwięzły i klarowny;
- prezentacja multimedialna w wersji polskiej oraz angielskiej** – ma ona przedstawiać najważniejsze informacje i ustalenia pozyskane w wyniku badania wraz z wnioskami, w sposób atrakcyjny wizualnie (tj. m.in. z wykorzystaniem infografik);
- broszura informacyjna w wersji polskiej oraz angielskiej** - ma ona zawierać najważniejsze wyniki oraz wnioski z badania, przedstawione w formie syntetycznego, uporządkowanego i przejrzystego wizualnie opracowania (z wykorzystaniem infografik). Objętość broszury powinna zawierać 10-15 stron obliczeniowych;

Zamawiający zastrzega sobie możliwość wielokrotnego zgłaszania uwag do wersji roboczych raportu metodycznego, raportu końcowego wraz z załącznikami oraz pozostałych produktów.

Wykonawca zaprezentuje wyniki badania na maksymalnie 3 spotkaniach w terminach i miejscach wyznaczonych przez Zamawiającego, na terenie Polski, w tym na konferencji organizowanej przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej w I połowie 2025 r. z okazji prezydencji Polski w Radzie UE. Koszty dotarcia przedstawicieli Wykonawcy na niniejsze spotkania pokrywa Wykonawca.

Wnioski i rekomendacje z badania ewaluacyjnego powinny zostać zawarte w formie tabeli, zamieszczonej w załączniku do raportu końcowego. Rekomendacje muszą stanowić opis pożądanego stanu i muszą wynikać z uzyskanych wniosków. Poza wnioskami i rekomendacjami, tabela rekomendacji musi również wskazywać propozycję sposobów wdrożenia rekomendacji, adresatów rekomendacji, a także terminów wdrożenia rekomendacji – zgodnie z wymogami zawartymi w

Wytycznych w zakresie ewaluacji polityki spójności na lata 2021-2027. Liczba rekomendacji zawartych w raporcie końcowym nie powinna przekraczać 15.

Harmonogram badania

Termin realizacji: maksymalnie do 30 czerwca 2025 r.

Zamówienie zostanie zrealizowane w następujących etapach:

- a) **raport metodyczny:** wersja robocza zostanie przekazana Zamawiającemu do 20 dni kalendarzowych od dnia podpisania umowy; wersja końcowa zostanie przekazana Zamawiającemu do 40 dni kalendarzowych od dnia podpisania umowy;
- b) **raport końcowy:** wersja robocza zostanie przekazana Zamawiającemu do 22 stycznia 2025 r.; wersja końcowa zostanie przekazana Zamawiającemu do 28 lutego 2025 r.;
- c) **pozostałe produkty badania** (streszczenie, prezentacja multimedialna, broszura informacyjna): wersje robocze zostaną przekazane Zamawiającemu do 22 stycznia 2025 r.; wersje końcowe zostaną przekazane Zamawiającemu do 28 lutego 2025 r.
- d) **udział w spotkaniach organizowanych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej na których Zamawiający przedstawi raport końcowy oraz najważniejsze wyniki badania oraz wnioski:** maksymalnie do 30 czerwca 2025 r. (zależnie m.in. od harmonogramu wydarzeń związanych z polską prezydencją w Radzie UE w I połowie 2025 r.).

Wersje końcowe dokumentów muszą uwzględniać wszystkie uwagi przekazane Wykonawcy przez Zamawiającego.

Wymagania dotyczące zespołu badawczego

Liczebność zespołu badawczego: co najmniej 5 osób, w tym kierownik zespołu.

Wymagania dotyczące doświadczenia zespołu badawczego: przynajmniej 4 osoby powinny posiadać co najmniej 2-letnie doświadczenie w obszarze ewaluacji w zakresie:

- energetyki lub transformacji energetycznej,
- prawa UE,
- funduszy UE,
- polityki regionalnej,
- polityki społecznej,
- polityki gospodarczej.

Zamawiający zastrzega sobie prawo do akceptacji poszczególnych członków zespołu. Decyzje Zamawiającego w tym zakresie uwzględniać będą przede wszystkim doświadczenie poszczególnych osób oraz zróżnicowanie zakresu tematycznego (preferowane będzie takie dobranie składu zespołu, aby każdy z ekspertów specjalizował się w innym zakresie tematycznym spośród wymienionych powyżej).

Wymagania dotyczące doświadczenia Wykonawcy: Wykonawca zrealizował w ostatnich 5 latach co najmniej 3 badania ewaluacyjne z zakresu polityki regionalnej lub funduszy UE o wartości min. 300 tys. zł każde.

Pozostałe informacje i wymogi

Finansowanie zamówienia i informacja o współfinansowaniu

Projekt finansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027. Przy oznaczaniu projektów i materiałów promocyjnych należy stosować odpowiednie znaki graficzne, zgodnie z Zasadami promocji i oznakowania projektów.

Wymagania dotyczące współpracy z Wykonawcą

W trakcie realizacji badania ewaluacyjnego od Wykonawcy wymaga się:

- zapewnienia respondentom badań terenowych anonimowości, w celu uzyskania jak najbardziej wiarygodnych danych;
- umożliwienia udziału w badaniu osobom z niepełnosprawnościami oraz grupom szczególnie wrażliwym społecznie;
- sprawnej i terminowej realizacji badania ewaluacyjnego, w tym uwzględniania w trakcie jego realizacji sugestii zgłaszanych przez Zamawiającego, wprowadzania koniecznych korekt i poprawek;
- wyznaczenia osoby do kontaktów roboczych z Zamawiającym;
- pozostawania w stałym kontakcie z Zamawiającym (spotkania stacjonarne lub online kierownika zespołu badawczego z przedstawicielami Zamawiającego odpowiednio do potrzeb, w uzgodnieniu z Zamawiającym okresowe informacje nt. postępu w realizacji badania ewaluacyjnego, przekazywane pocztą elektroniczną);
- bezzwłocznego przedstawiania na żądanie Zamawiającego elektronicznej informacji z postępu w realizacji badania ewaluacyjnego;
- bezzwłocznego informowania Zamawiającego o pojawiających się problemach, zagrożeniach lub opóźnieniach w realizacji w stosunku do harmonogramu, a także innych zagadnieniach istotnych dla realizacji badania ewaluacyjnego;
- konsultowania z Zamawiającym wszystkich narzędzi badawczych, np. scenariuszy wywiadów, treści ankiet, projektów wybranych do studiów przypadku etc.;
- konsultowania z Zamawiającym decyzji związanych z realizacją badania ewaluacyjnego, podejmowanych w wyniku ewentualnego pojawienia się trudności w trakcie jego realizacji;
- przekazania Zamawiającemu pełnej dokumentacji opracowanej w trakcie realizacji badania ewaluacyjnego;
- dyspozycyjności i dostępności w pracach badawczych wszystkich ekspertów, którzy wejdą w skład zespołu badawczego;
- wyrażenia zgody na możliwość kontroli pracy Wykonawcy, a także zgody na zwrócenie się do Wykonawcy o usprawnienie prowadzonych działań lub zmianę składu zespołu eksperckiego, dla zachowania wysokiej jakości wsparcia merytorycznego;
- Wykonawca zobowiązuje się, do podpisania oświadczenia dotyczącego praw autorskich, stanowiącego element umowy na realizację usługi.

Wymagania dotyczące produktów badania

Wszystkie produkty oraz dane źródłowe i wynikowe badania, w tym raporty, wzory, wykresy, rysunki i mapy z opisami powinny zostać przekazane Zamawiającemu w formie edytowalnej umożliwiającej skład drukarski, spełniającej poniższe wymogi:

- robocze i ostateczne wersje wszystkich raportów, prezentacji, streszczeń i broszur (tj. produktów badania) zostaną przekazane Zamawiającemu wyłącznie w formie elektronicznej, w formacie *.doc lub *.docx oraz .PDF, zaś prezentacje w formacie *.ppt lub *.pptx;
- informacje oraz dane zawarte w raportach są wolne od błędów rzeczowych i logicznych;
- produkty badania są zgodne z zapisami szczegółowego opisu przedmiotu zamówienia, ofertą wykonawcy oraz zasadami promocji i znakowania projektów;
- raporty nie sprowadzają się jedynie do streszczenia uzyskanych danych i odpowiedzi respondentów, a zawierają w każdej części / rozdziale podsumowanie, analizę i interpretację danych, wnioski w ramach wszystkich zastosowanych metod badawczych;
- raporty zawierają odpowiedzi na wszystkie postawione pytania ewaluacyjne;
- rekomendacje zostaną sformułowane do wszystkich istotnych wniosków i w sposób logiczny wynikają z tych wniosków;
- rekomendacje sformułowane będą w sposób precyzyjny oraz w formie pozwalającej na bezpośrednie zastosowanie, tzn. dokładnie oraz szczegółowo przedstawiono możliwe do wykonania zadania służące realizacji rekomendacji;
- raporty zapewnią anonimowość respondentom biorącym udział w badaniu;
- Wykonawca bezzwłocznie odniesie się (udzieli odpowiedzi/wyjaśnień) do wszystkich uwag sformułowanych przez Zamawiającego;
- Wykonawca badania jest zobowiązany do przeprowadzenia profesjonalnej korekty językowej oraz dokonania opracowania graficznego treści raportu końcowego oraz produktów dodatkowych;
- w ramach zamówienia Wykonawca zapewni również zdjęcie lub grafikę, która zostanie umieszczona na okładce broszur informacyjnych i raportów (oprócz raportu metodycznego) do której prawa autorskie zostaną przekazane Zamawiającemu;
- ww. grafika/zdjęcie muszą nawiązywać do tematyki badania. Propozycja koncepcji grafiki/zdjęcia będzie wymagała akceptacji Zamawiającego;
- raporty będą uporządkowane pod względem wizualnym, tzn. formatowanie tekstu oraz rozwiązania graficzne (tabele, grafy, mapy oraz inne narzędzia prezentacji informacji) zastosowane zostały w sposób jednolity oraz powodujący, że raporty będą czytelne i przejrzyste;
- raporty zawierać będą spis tabel, wykresów, map, itp. form wizualizacji badanych zjawisk (każda forma wizualizacji posiada tytuł, numerację oraz źródło opracowania);
- pliki bitmapowe (schematy oraz wykresy) osadzone w tekście publikacji powinny być dostarczone dodatkowo w plikach otwartych (umożliwiających edycję tych plików), np. w formacie *.xls, *.xlsx lub *.ai;

- pliki bitmapowe (zdjęcia) osadzone w tekście publikacji powinny być dostarczone dodatkowo w osobnych plikach w rozdzielczości 300 DPI w rozmiarze w jakim zostały użyte w publikacji.

Raport końcowy z badania oraz cały proces badawczy zostaną ocenione przez Zamawiającego przy użyciu karty oceny procesu i wyników badania ewaluacyjnego zgodnie z zapisami Wytycznych Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej dotyczącymi ewaluacji polityki spójności na lata 2021-2027 z dnia 24 sierpnia 2022 r. Zamawiający zastrzega sobie prawo do sprawdzenia wykonanych dzieł oprogramowaniem antyplagiatowym.

Wymagania w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Dostarczone produkty badania powinny zostać wykonane tak, aby spełniać wymogi wynikające z zapisów Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości kobiet i mężczyzn, w szczególności Załącznika nr 2 Standardy dostępności dla polityki spójności 2021-2027.

Do minimalnych wymogów w tym zakresie zalicza się m.in.:

- tworzenie tekstu przy użyciu (możliwie) prostego języka;
- czcionka 12, bezszeryfowa, interlinia 1,5, wyrównanie do lewej strony (bez justowania);
- tworzenie treści dokumentu przy użyciu narzędzia nagłówków (wbudowane style), zaś slajdów przy użyciu tytułów;
- opisanie każdej z grafik tekstem alternatywnym (w tym: logotypów, obrazów, wykresów, map czy grafik smart-art), o ile grafika nie jest opisana w tekście raportu/broszury/prezentacji;
- tworzenie tabel przy użyciu narzędzia tabeli, z zaznaczeniem wiersza nagłówka, z tekstem wyrównanym do lewej strony zaś liczbami do prawej;
- tworzenie list przy użyciu narzędzia punktatorów;
- brak pustych znaków;
- tworzenie opisu hiperłączy (linków) bez użycia ich całych nazw – należy nadać im nazwę, która jasno określi ich przeznaczenie;
- unikanie pisania kolorowym drukiem, kursywą, stosowania podkreśleń, pisania całych słów/zdań WIELKIMI LITERAMI;
- zaznaczenie istotnej informacji w tekście powinno zostać dokonane przy użyciu pogrubienia;
- należy pamiętać o wypełnieniu metadanych (tytuł dokumentu, autor - na przykład osoba i instytucja, słowa kluczowe).

Informacje o zastosowaniu klauzul środowiskowych oraz niestosowaniu klauzul społecznych

Z postępowania o udzielenie zamówienia Zamawiający wykluczy Wykonawcę, który naruszył obowiązki w dziedzinie ochrony środowiska:

- będącego osobą fizyczną skazanego prawomocnie za przestępstwo przeciwko środowisku, o którym mowa w rozdziale XXII Kodeksu karnego lub za przestępstwo przeciwko prawom

osób wykonujących pracę zarobkową, o którym mowa lub za odpowiedni czyn zabroniony określony w przepisach prawa obcego;

- będącego osobą fizyczną prawomocnie skazanego ukaranego za wykroczenie przeciwko środowisku, jeżeli za jego popełnienie wymierzono karę aresztu, ograniczenia wolności lub karę grzywny;
- wobec którego wydano ostateczną decyzję administracyjną o naruszeniu obowiązków wynikających z prawa ochrony środowiska, wymierzono tą decyzją karę pieniężną;
- jeżeli urzędującego członka jego organu zarządzającego lub nadzorczego, wspólnika spółki w spółce jawnej lub partnerskiej albo komplementariusza w spółce komandytowej lub komandytowo-akcyjnej lub prokurenta prawomocnie skazano za przestępstwo lub ukarano za wykroczenie wskazane powyżej.

Aspekty środowiskowe stosowane będą ponadto poprzez dostarczenie produktów w formie cyfrowej, niewymagane będzie drukowanie materiałów.

Z uwagi na specyficzny i ekspercki charakter badań, nie przewiduje się stosowania klauzul społecznych w ramach przedmiotowego zamówienia.

Dostępne źródła informacji

W celu uzyskania szczegółowych informacji na temat przedmiotu badania ewaluacyjnego należy zapoznać się co najmniej z następującymi dokumentami:

- Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności na lata 2021-2027;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1056 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizyjowej;
- Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz.U. z 2022 poz. 1079);
- Wytyczne w zakresie ewaluacji polityki spójności na lata 2021-2027;
- Programy regionalne na perspektywę 2021-2027 dla województw wdrażających Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji tj.: dolnośląskiego, łódzkiego, małopolskiego, śląskiego oraz wielkopolskiego (ze szczególnych uwzględnieniem terytorialnych planów sprawiedliwej transformacji, stanowiących załączniki do programów regionalnych);
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Europejski Zielony Ład”;
- Wniosek oraz sprawozdanie dotyczące rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Platformę na rzecz technologii strategicznych dla Europy („STEP”) oraz zmieniającego dyrektywę 2003/87/WE i rozporządzenia (UE) 2021/1058, (UE) 2021/1056,

(UE) 2021/1057, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 223/2014, (UE) 2021/1060, (UE) 2021/523, (UE) 2021/695, (UE) 2021/697 i (UE) 2021/241;

Wykonawca zobowiązany jest do gromadzenia oraz przekazania Zamawiającemu dodatkowych informacji i materiałów, których pozyskanie będzie konieczne dla realizacji badania ewaluacyjnego.